

Navedimo vsaj tri, trenutno za nas zanimive podatke o kometih iz preteklosti. Andrej Perlah je leta 1531 napisal traktat o kometih. Najbrž ga je k temu pisanju napeljal veliki komet leta 1531 (to je bil namreč Halleyjev komet, kar takrat še niso vedeli), ki so ga opazovali iz Evrope. Prvi znan zapis o opazovanju kakega kometa iz naših krajev je iz leta 1577. Tega leta se je na evropsko zvezdno nebu dvignil tudi velik svetel komet, pozneje pripoznan za najsvetlejši komet 16. stoletja. Opazoval ga je Jakob Strauss in o njem napisal knjižico Opis novega in čudnega kometa, ki je začel svetiti v tem 1577. letu ... Avguštin Ferdinand Hallerstein pa je leta 1748 celo odkril nov komet, pozneje imenovan po njem. Komete so v preteklosti opazovali naključno. Stalnih in načrtnih opazovanj ni bilo. Če se je komet pojavil in bil viden s prostim očesom, so ga opazovali, sicer pa ne. Tako je bilo pred izumom daljnogleda. Pozneje so komete že odkrivali z daljnogledi in nato spremljali njihovo gibanje glede na zvezde. Tako je opazoval komet tudi Ptujčan, o katerem bomo spregovorili nekaj besed. Vsaka, tudi najmanjša astronomska dejavnost naših astronomov v preteklosti je dobroprišla in jo beležimo v veliki knjigi naše zgodovine astronomije.

Karel Tirnberger, ki je z daljnogledom opazoval veliki komet 1769

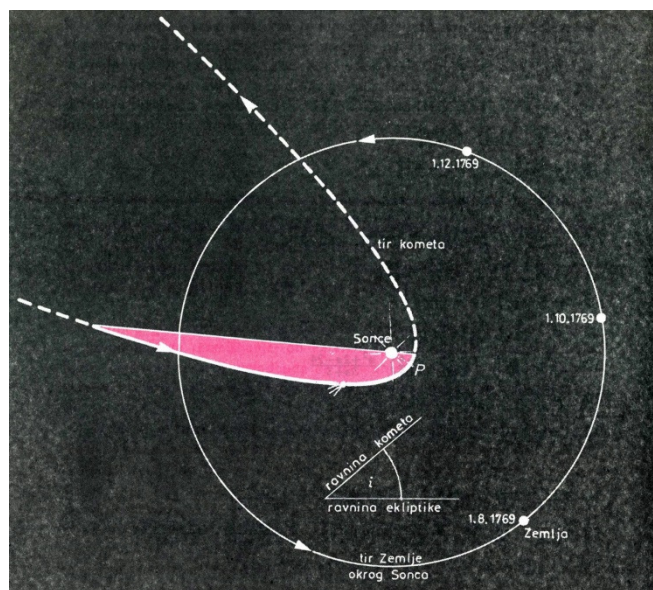
Karel Tirnberger (1731– po 1780) je v sebi združeval več poklicev. Bil astronom, matematik, fizik, meteorolog in tehnik.

Rojen je bil na Ptuj. Humanistično srednješolsko izobrazbo si je pridobil v Mariboru. Vstopil je v jezuitski red in na dunajski univerzi zaključil študij filozofije. Poučeval je humanistične vede in retoriko na gimnaziji v Grazu. Vodil je fizikalni kabinet graškega jezuitskega kolegija. Bil je upravnik tamkajšnje zvezdarne in se poleg astronomskih opazovanj ukvarjal tudi z meteorološkimi. Predaval je še višjo matematiko na graški univerzi. V letih 1773/74 je poučeval mehaniko in hidravliko na montanistični akademiji v Banski Štiavnici na Slovaškem. Po ukinitvi jezuitskega reda (1773) je bil eno leto upravnik zvezdarne na Dunaju in nato naslednje leto še upravnik zvezdarne v Gradcu. Po letu 1780 se za njim izgubi vsaka sled.

Leta 1769 je z daljnogledom opazoval veliki svetli komet in o opazovanju zapustil zapiske. Njegovo najpomembnejše astronomsko delo pa je *Opazovanja Jupitrovih satelitov, opravljena v Grazu na Štajerskem v jezuitskem kolegiju 1770* (Observationes satellitum Jovis factae Graecii in Styria in collegio academico Societatis Jesu 1770, Dunaj 1772) in opis fosilov. Zbral in uredil je tudi poročila o vremenu v Grazu v letih od 1765 do 1769. Njegova poročila in zapiski so ohranjeni v muzeju jezuitskega kolegija v Grazu.

Veliki komet 1769 nad Amsterdamom. Komet je z daljnogledom odkril 22. 8. 1769 znani lovec na komete, Francoz Charles Messier. Lego kometovega tira v prostoru, obliko in velikost tira ter obhodni čas kometa pa je izračunal znani astronom Friedrich Wilhelm Bessel. Komet je bil nekaj časa viden tudi s prostim očesom. Soncu se je najbolj približal 18. 10. 1769, in sicer na razdaljo 0,12 astronomske enote, to je razdalje med Zemljo in Soncem. Opazovali so ga 100 dni, nazadnje 1. 12. 1769.

Tir gibanja kometa, ki ga je opazoval K. Tirnberger. Komet se giblje po veliki in zelo sploščeni elipsi z dolžino velike polosi 164 a.e. (razdalj Zemlja-Sonce) in obhodnim časom okoli 2000 let. P - priončje (perihel), i - naklonski kot ravnine gibanja kometa k ravnini ekliptike, v kateri se giblje Zemlja okrog Sonca. Izvlečeni lok kometovega tira leži v prostoru nad ravnino ekliptike, črtkani pa pod njo. Vir: Presek, 1991/1992, št. 2, str. 80.